

VÝZKUM SPOKOJENOSTI S BYDLENÍM V MČ PRAHA 22

VOJTĚCH HÜNDL

Městská část Praha 22 – Uhřetěves je sice součástí Hlavního města Prahy, nicméně její pozice na okraji města (obr. 1) ji předurčuje k intenzivní bytové výstavbě. V současné době probíhá na jejím území rozsáhlá výstavba nových rodinných a bytových domů, do nichž se stěhují noví obyvatelé, především z Prahy, ale i mimopražského okolí. Nová bytová výstavba se rozděluje mezi všechny obce správního obvodu Praha 22, ale vzhledem k dominantní roli, jakou právě Uhřetěves v celém správním obvodu hraje, se nejmasivnější výstavba soustřeďuje právě do této městské části. Již v současné době se tato lokalita potýká s problémy související s prudkým zvyšováním počtu obyvatel a v budoucnu, pokud se naplní plány developerů, se bude situace ještě dále zhoršovat.

Obr. 1 – Poloha katastru MČ Praha 22

Zdroj: Arc ČR, 2007.

Problematika zvyšování počtu obyvatel obce je velmi složitá – začít můžeme u nedokonalé evidence přistěhovalých osob, která stěžuje práci nejen statistikům, ale především vytváří prostor pro spekulace o skutečném počtu obyvatel, což je údaj, který je pro starosty obcí z hlediska rozpočtového určení daní zcela zásadní. Pokračovat můžeme zvýšenou zátěží na komunikacích, které nejsou na prudký nárůst počtu obyvatel (a tedy i automobilistů) dimenzované, kolísavou vytižeností školek nebo zdravotnických zařízení a v budoucnu pak zvýšenými požadavky na sociální služby a péči o seniory, až po někdy problematické soužití starousedlíků a nových rezidentů lokality.

Tento příspěvek si neklade za cíl popsat celou složitou problematiku významných populačních přírůstků v tomto pražském suburbii, ale zaměřuje se na jednu část, a to na spokojenost obyvatel MČ Praha 22 s bydlením v „jejich“ lokalitě. Spokojenost determinuje mnoho faktorů. V šetření jsme se zaměřili na výběr některých témat souvisejících se službami v místě bydliště a také se stále se zvyšujícími počty osob. Ve studii je také reflektován rozdíl ve vnímání situace mezi starousedlíky a novými rezidenty. Výběrové šetření proběhlo na populaci Uhříněvsi v létě roku 2008 a na základě tohoto šetření jsou formulovány závěry publikované v tomto článku.

Několik demografických charakteristik

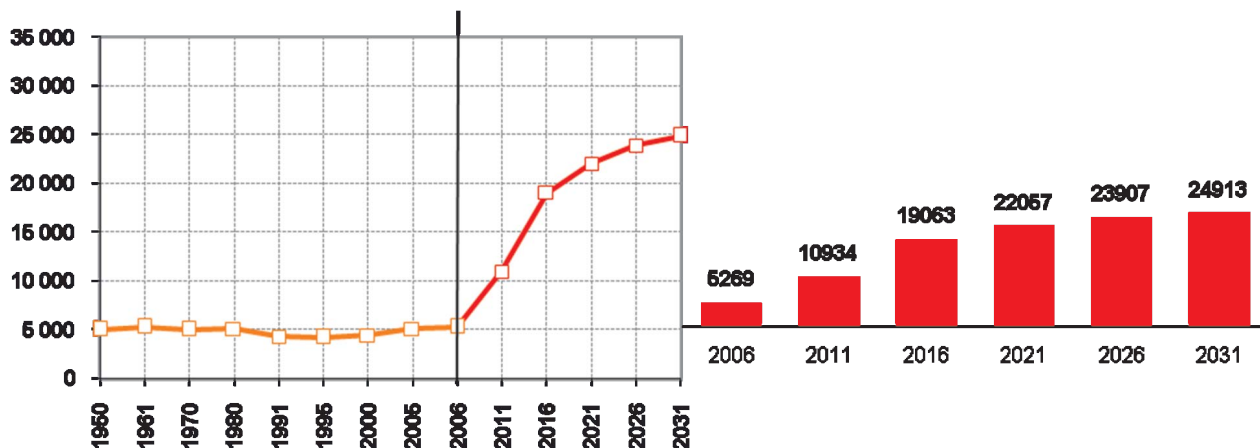
Nejprve je nutné si uvědomit pozadí celé problematiky, a to je zvyšování počtu obyvatel v minulosti a výhled do budoucna (obr. 2). Stav do roku 2006 je převzatý ze statistik Českého statistického úřadu. Od roku 2006 se pak jedná o prognózu počtu obyvatel provedenou vlastními výpočty. Pro prognózu byla využita kohortně komponentní metoda se započítáním migrace, která je v malých územních celcích velmi významnou složkou celkového populačního přírůstku. Jako základní údaj o počtu přistěhovalých v letech následujících po roce 2008 byl použit seznam poskytnutý MČ Praha 22, který obsahuje výňatky z územního plánu o počtu plánovaných nově postavených rodinných domů a bytových jednotek.

Po období stagnace, kdy se počty obyvatel v Uhříněvsi od roku 1950 nijak zásadně neměnily, dochází již v současné době k velmi prudkému populačnímu rozvoji. Poslední dostupné statistiky ČSÚ k 31. 12. 2008 uvádějí, že k tomuto datu je v obci evidováno 6812 obyvatel, což je oproti stavu z roku 2003 (5 let před posledním dostupným stavem) nárůst o téměř 2000 obyvatel. Většina migračního přírůstku je přitom soustředěná do posledních let, kdy docházelo k nejintenzivnější bytové výstavbě v lokalitě. Navíc je třeba si uvědomit, že počet evidovaných obyvatel neodpovídá skutečnému stavu – především obyvatelé Prahy, kteří se do lokality stěhují, si velmi často ponechávají své trvalé bydliště na původní adrese a nejsou tedy statistikami ČSÚ, který operuje právě s místem trvalého bydliště, zachyceni.

Budoucnost Uhříněvsi je svým způsobem hroživá. Podle prognózy se skutečný počet obyvatel bude v roce 2011 blížit 11. tisícům a o dalších 5 let později pak 20. tisícům obyvatel (obr. 2). Zcela dominantní roli zde bude hrát migrace – přirozenou měnou (tedy živě narozenými) bude Uhříněves populačně získávat jen minimálně.

Prudké zvyšování počtů obyvatel sebou přitom nese mnoho problémů, jak bylo výše naznačeno, již v současné době můžeme sledovat nespokojenost s různými aspekty bydlením. Šetření, které v obci proběhlo v roce 2008, některé charakteristiky a názory obyvatel obce zasažené masivním nárůstem počtu obyvatel zachycuje.

Obr. 2 – Populační vývoj MČ Praha 22, 1950-2031

Zdroj: ČSÚ a vlastní výpočty.

Vymezení cílové populace a velikost vzorku

Uhříněves byla rozdělena na 6 dalších lokalit, které se od sebe lišily typem zástavby, polohou uvnitř obce a především stářím domovního fondu. Toto rozdělení mělo zajistit, aby se na výzkumu podíleli jak starousedlíci žijící převážně v rodinných domech staršího typu, tak i noví rezidenti obývající bytové jednotky v nových řadových domech i rodinných vilkách na okraji města.

Pro populaci MČ Prahy 22 byl jako dostačující zvolen výběrový soubor o 200 jednotkách, kde nejvyšší výběrová chyba nepřesahuje 6 %. Celkem bylo sesbíráno 226 dotazníků. Finálně sesbíraný počet dotazníků může tedy poskytnout validní informace o základním souboru.

Výzkumem se podařilo zachytit všechny věkové i vzdělanostní skupiny obyvatel a struktura vzorku tedy dobře reprezentuje složení zkoumané populace a je možno na základě výsledků šetření dojít k tvrzením aplikovatelným na celkovou populaci Prahy 22.

Vnímání změn

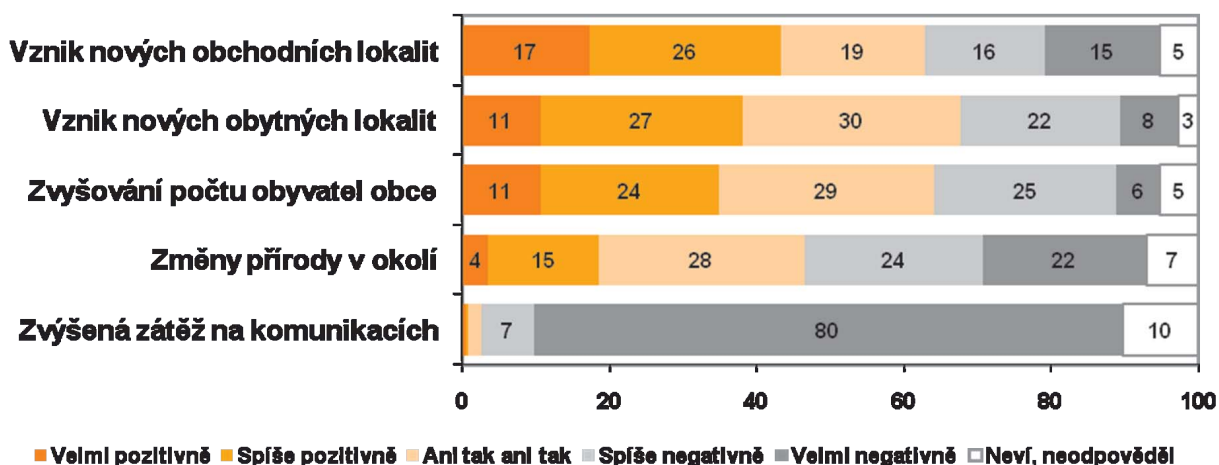
Celkově je zvyšování počtu obyvatel v obci hodnoceno neutrálně (obr. 3). Části populace Uhříněvsi tento fakt vadí, jiní jej vnímají pozitivně (především mladí lidé, vysokoškoláci a také nově přistěhovalí). Část rezidentů si uvědomuje, že s nárůstem počtu obyvatel vzrůstá také počet obchodních a komerčních lokalit, a rozvíjí se obslužné činnosti, jako je MHD nebo sociální služby.

Zvláště obchody jsou v Uhříněvsi problém – mnoho lidí musí za každodenními nákupy docházet do značné vzdálenosti, a proto vkládá své naděje ve fakt, že v nových obytných lokalitách poblíž jejich současného bydliště vzniknou také nové obchody a další služby.

V souvislosti s nárůstem populace v Uhříněvsi lidé vnímají velmi negativně především zvýšení zátěže na komunikacích (obr. 3). Již tak dost problematická dopravní situace, kdy přes obec vede velmi frekventovaná silnice do Říčana a Kostelce n. Č. L., která bývá v době dopravní špičky téměř neprůjezdná, se dále zhoršuje. Problém dopravy se týká i osob, které využívají MHD. Vzhledem k tomu, že jediná silnice spojující Uhříněves s centrem Prahy je využívána jak automobily, tak spoji MHD, autobusy zůstávají v kolonách stát stejně, jako řidiči osobních aut. Velmi negativně vnímá zvýšenou zátěž na komunikacích 80 % osob, což je podíl velmi významný.

Společně s výstavbou nových obchodních a obytných lokalit také dochází k nutným změnám okolní přírody. Tento fakt je obyvateli také přijímán negativně. Nejedná se pouze o starousedlíky, ale o všechny skupiny obyvatel. Jako pozitivum bydlení v obci byla často jmenována kombinace blízkosti Prahy (a tedy práce a zábavy) a blízkosti zeleně a přírody. Tato skutečnost sem tedy lákala nové rezidenty, ovšem za situace, kdy parky a blízkost přírody ustupuje bytové výstavbě, přestává být tento aspekt života v obci relevantní a ztrácí se tak jeden ze zásadních důvodů pro volbu obce jako domácí adresy.

Obr. 3 – Změny v souvislosti s populačním nárůstem v MČ Praha 22

Zdroj: Šetření na populaci Uhříněvsi, 2008.

Poznámka: N=226, údaje v %.

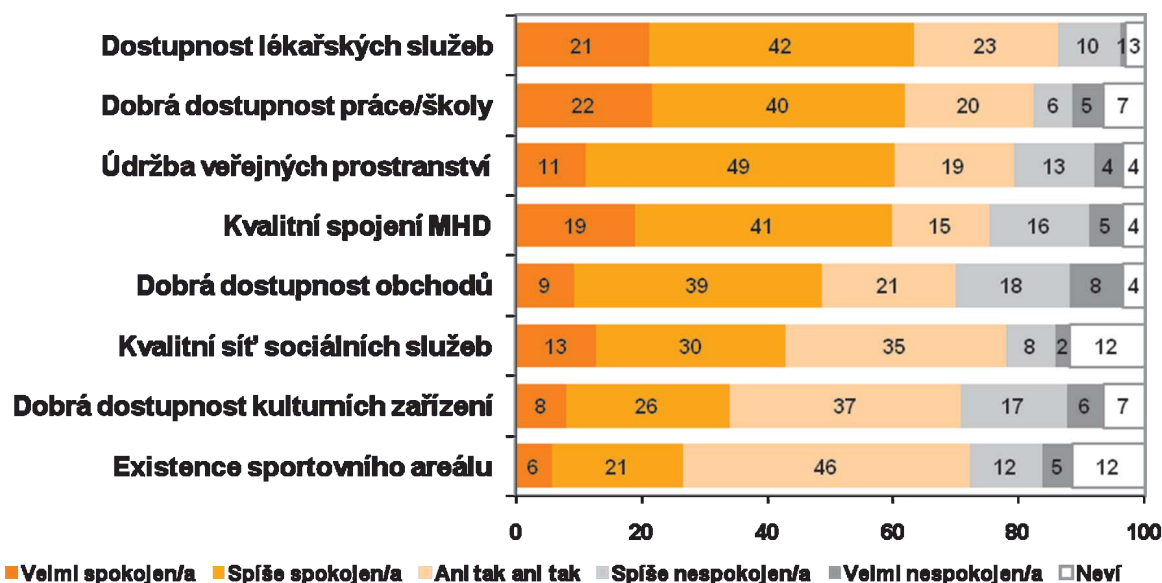
Spokojenost s bydlením

I když celková spokojenost s bydlením v Uhříněvsi je spíše průměrná (velmi spokojeno je jen 13 % osob), tak pokud se zaměříme na jednotlivé aspekty bydlení v lokalitě, je možné vidět, že některé oblasti jsou obyvateli Uhříněvsi vnímány pozitivně. Občané jsou spokojeni především s dostupností lékařských služeb (obr. 4) – v Uhříněvsi funguje Lékařský dům, ve kterém se nachází praktičtí lékaři, zubaři a další specialisté (gynekologie, ortopedie...) a kromě toho další specialisté v soukromých ordinacích. Dobrá je také dostupnost škol a zaměstnání.

Mezi rezidenty také panuje spokojenost s úklidem veřejných prostranství. Centrum města (Nové náměstí) prošlo zásadní rekonstrukcí, která je velmi pozitivně přijímána a právě tento fakt přispívá k všeobecné spokojenosti s úpravami a údržbou veřejných prostranství. Část populace (zvl. z nově budovaných lokalit) sice pořádek nehodnotí pozitivně, jedná se ale o menší část populace.

Nepříliš dobře jsou hodnoceny dvě oblasti – dostupnost kulturních zařízení a také existence sportovního areálu. Kulturní zařízení v obci jsou však málo využívána – za zábavou lidé častěji jezdí do Prahy, proto je tento problém spíše marginální, jak bude dále ukázáno (obr. 4).

Obr.4 – Spokojenost s aspekty bydlení v lokalitě MČ Praha 22

Zdroj: Šetření na populaci Uhříněvsi, 2008.

Poznámka: N=226, údaje v %.

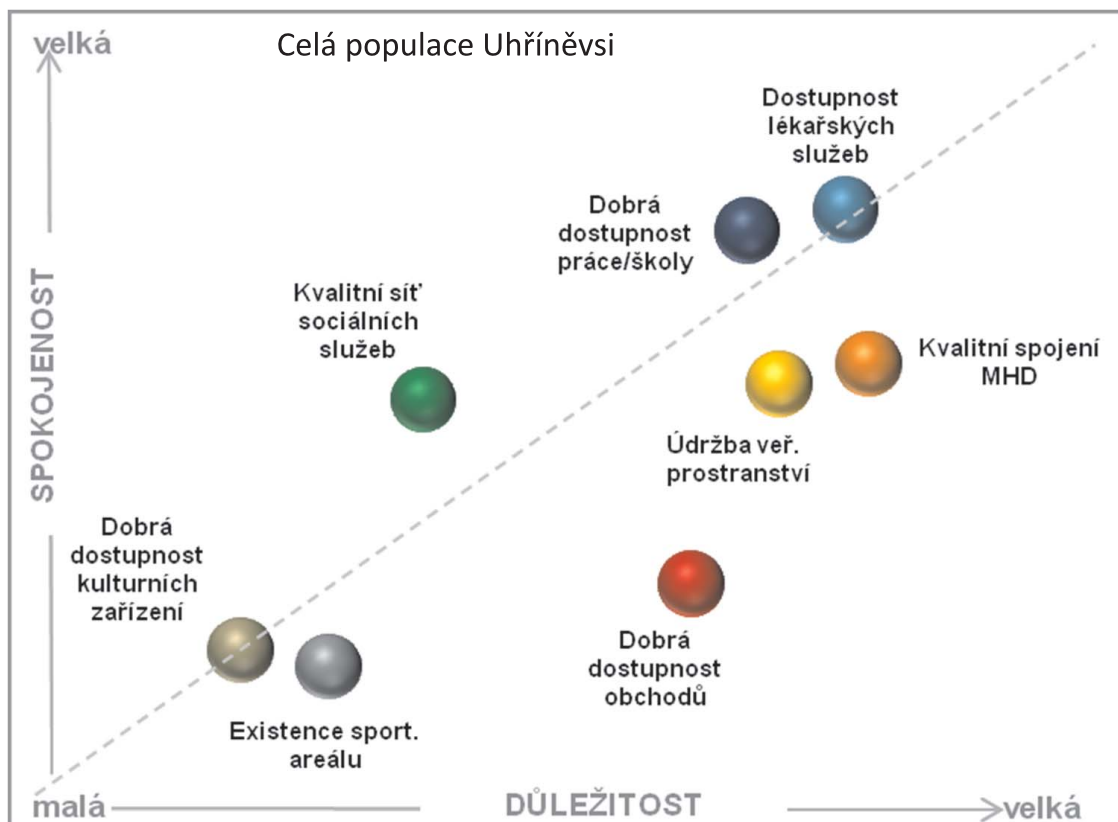
SWOT analýza

Další typ analýzy ukazuje, nejen jak jsou občané s jednotlivými aspekty života v obci spokojeni, ale také jakou důležitost jim přiřkládají. Různé oblasti života jsou totiž pro občany různě důležité, a proto je třeba problematiku zkoumat i z hlediska toho, jakou měrou přispívají k celkové spokojenosti s bydlením v Uhříněvsi. Pokud je tedy oblast pro občany důležitá a nejsou s ní spokojeni, problém je daleko vážnější než oblast, se kterou sice spokojenost velká není, ale zároveň není pro populaci nijak důležitá.

Vysokou důležitost připisují obyvatelé Uhříněvsi dostupnosti lékařských služeb a práce/školy a s těmito aspekty jsou také hodně spokojeni (obr. 5). Téměř shodně je pro ně důležitá také údržba veřejných prostranství a kvalitní spojení MHD, ovšem spokojenost je s nimi již menší. K celkové spokojenosti rezidentů tedy velkou měrou přispívá to, že hodnocení důležitých atributů je veskrze pozitivní.

Nespokojenost byla zjištěna v oblasti sportovního a kulturního vyžití. Tyto aspekty jsou však občany Uhříněvsi hodnoceny jako nepříliš důležité. Důvodem je fakt, že za kulturou se z Uhříněvsi častěji jezdí do Prahy nebo i blízkého okolí a sportoviště není pro velkou část populace (starší lidé) vůbec relevantní. Nedostatek kultury a sportovišť tedy k nespokojenosti s bydlením přispívá jen málo. Dobrá dostupnost obchodů je zde vnímána jako důležitý atribut spokojeného bydlení, ovšem spokojenost s touto oblastí není příliš vysoká. Právě tento fakt k nespokojenosti s bydlením v Uhříněvsi přispívá nejvíce (společně s nevyhovujícím stavem silniční dopravy).

Obr. 5 – Důležitost a spokojenost s aspekty bydlení v lokalitě MČ Praha 22

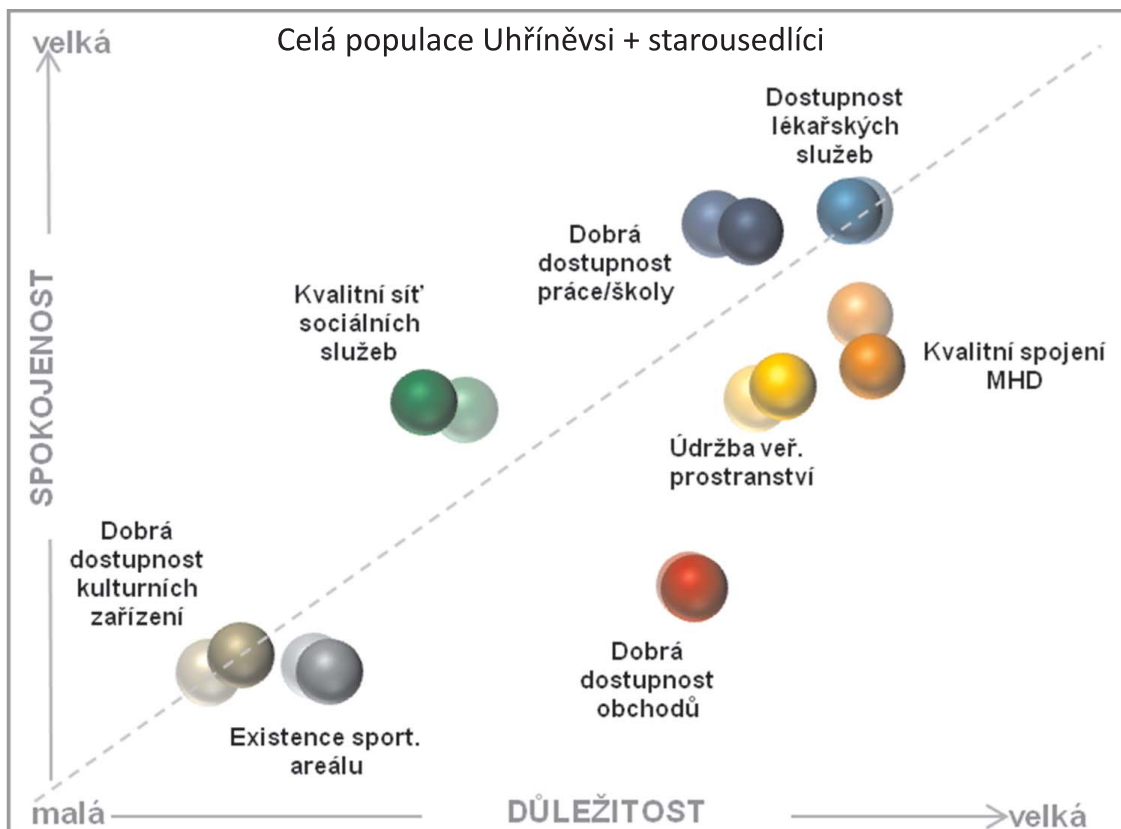
Zdroj: Šetření na populaci Uhříněvsi, 2008.

Poznámka: Graf byl konstruován z průměrů uvedených u jednotlivých charakteristik (vážený průměr, kde velmi spokojen/velmi důležité bylo označeno hodnotou 1 a velmi nespokojen/zcela nedůležité hodnotou 5). Každá charakteristika tak získala dvě hodnoty, jak jsou s ní lidé spokojeni a jak je pro ně důležitá. Tyto hodnoty byly následně vyneseny na osy, přičemž na osu „y“, tj. svislou, byla vynesena spokojenost s charakteristikami (čím větší spokojenost, tím „výše“ je bod) a na osu „x“, tj. vodorovnou, důležitost charakteristik (čím více je pro občany důležitá, tím více „vpravo“). V grafu je zobrazena celá populace Uhříněvsi.

Odlíšené vnímání aspektů bydlení v Uhříněvsi u starousedlíků a celkové populace ukazuje, že lidé, kteří v Uhříněvsi bydlí déle, přikládají větší důležitost kvalitní síti sociálních služeb (obr. 6). Souvisí to s faktem, že se častěji jedná o starší osoby, pro které jsou tyto služby důležitější než pro mladé lidi, kteří se do lokality stěhují.

Starousedlíci jsou také mírně více spokojeni s kvalitou MHD. Větší rozdíly však nejsou zaznamenány.

Obr. 6 – Důležitost a spokojenost s aspekty bydlení v MČ Praha 22

Zdroj: Šetření na populaci Uhřetěvesi, 2008.

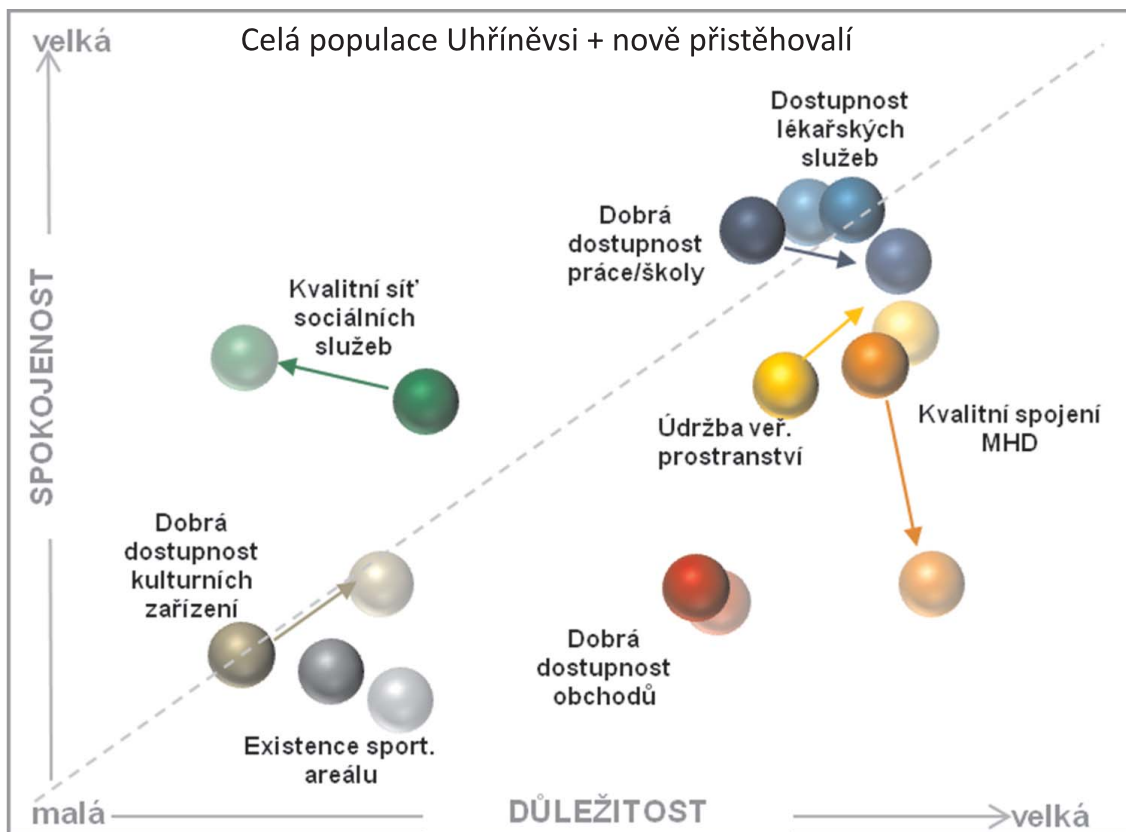
Poznámka: Tmavější body znázorňují pozici celkové populace a světlejší body pak pozici populace starousedlíčků.

Nově přistěhovalí lidé mají odlišné vnímání důležitosti a i jinou spokojenost s oblastmi bydlení v Uhřetěvesi než celková populace.

Vzhledem k tomu, že se častěji jedná o mladší osoby, nejsou pro ně tak důležité kvalitní sociální služby v obci, i přestože jsou s nimi spokojeni (obr. 7). Pro nové rezidenty je také důležitější dobrá dostupnost práce/školy. Vzhledem k tomu, že většina z těchto osob je v produktivním věku a do zaměstnání nebo školy musí dojíždět, jedná se o věc zcela přirozenou. S tím souvisí jejich daleko menší spokojenost s kvalitou MHD. Z části tento jev vysvětlujeme „zvykem“ z centrálnějších částí Prahy, odkud často pocházejí a kde bylo spojení MHD častější a rychlejší. Z části je nižší spokojenost vysvětlena dlouhými kolonami na hlavní tepně, které zdržují i autobusy MHD. Vlakové spojení, které je také využíváno nemůže zcela suplovat dopravu autobusy.

Pro nově přistěhovalé je také důležitější dobrá dostupnost kulturních zařízení, nicméně jsou s ní také spokojeni častěji než celková populace Uhřetěvesi. Pro velkou část mladých lidí je pojem „kulturní zařízení“ často synonymem hospody nebo restaurace, a těch je v Uhřetěvesi dostatek. Starší lidé si pod pojmem kultura častěji spojují divadlo, nebo jiné, v dnešní době již nepřilíš populární činnosti jako jsou vesnické zábavy, kterých v Uhřetěvesi mnoho není.

Obr. 7 – Důležitost a spokojenost s aspekty bydlení v MČ Praha 22

Zdroj: Šetření na populaci Uhřetěvesi, 2008.

Poznámka: Tmavější body znázorňují pozici celkové populace a světlejší body pak pozici populace nově přistěhovalých.

Závěr

Zvyšování počtů obyvatel v lokalitě Uhřetěves nezůstává obyvateli této obce nepovšimnuto. Změny se týkají především prudkého nárůstu dopravy v obci a tím pádem také komplikace s dopravou autobusy do centrálněji položených částí Hl.m. Prahy. Dalším negativním aspektem je postupné mizení přírody, kterou obyvatelé lokality připisují masivní výstavbě. Velkou devízou lokalit jako je Uhřetěves je kombinace blízkosti přírody a zároveň relativní blízkosti městského centra. Oba dva jevy však mohou velmi snadno zmizet – přírodu nahradí nová výstavba a blízkost centra nahradí neprostupná silnice spojující Uhřetěves a centrum Prahy.

Pozitivně jsou však hodnoceny jiné doprovodné jevy, související s novými projekty. Staví se nové obchody, kterých je v Uhřetěvesi stále nedostatek. Díky nově přihlášeným obyvatelům a penězům z developerských společností bylo možné zrekonstruovat centrum města a spustit i další projekty, které zkvalitňují život v obci. Lidé si tato fakta částečně uvědomují, a proto není zvyšování počtu obyvatel v Uhřetěvesi přijímáno nijak zvláště negativně.

Profil autora:

Vojtěch Hündl vystudoval magisterský obor demografie na Přírodovědecké fakultě UK. Magisterská práce byla zaměřena na problematiku demografie malých územních celků, konkrétně na příklad Uhřetěvesi. Ve své současné práci se zabývá především sociologickými výzkumy zaměřenými na sociální a regionální tematiku.

Příspěvek je publikován v rámci elektronického informačního portálu Suburbanizace.cz [ISSN 1803-8239], který je spravován členy pracovní skupiny URRLab při katedře sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Informační portál vznikl za finanční podpory Ministerstva životního prostředí ČR v rámci projektu "Suburbánní rozvoj, suburbanizace a urban sprawl v České republice: omezení negativních důsledků na životní prostředí".

